

El primer títol dels Quaderns de Palamós

Trijueque i Fonalleras, Pere
El convent dels agustins de Palamós
 Quaderns del Museu Municipal Cau de la Costa Brava, 1
 Sèrie Història i Arqueologia. Col·lecció El Cau.
 Ajuntament de Palamós, 1991, 78 p.

Acaba d'aparèixer una nova col·lecció de monografies locals, sota el patrocini de l'Ajuntament de Palamós i amb l'esponsorització de la Caixa de Sabadell, seguint una tendència cada vegada més corrent per assegurar aquest tipus de produccions culturals que van assolint uns resultats plausibles.

Els *Quaderns del Museu Municipal Cau de la Costa Brava* vénen, doncs, a sumar-se a l'oferta editorial dels museus de les comarques gironines (Papers del Montgrí, Vitrina, Aixa, L'Estoig i l'Informatiu de l'Arxiu i Museu de Sant Feliu de Guíxols). La particularitat d'aquests *Quaderns*, però, radica en el fet d'identificar-se amb les experiències dels models consolidats dels *Quaderns de la Revista de Girona* (octubre 1985), els *Quaderns d'Història de Girona* (abril 1987) i l'exemple més reeixit que amb el mateix model han assolit més enllà del país les *Cartillas Tirolenses* (novembre 1985).

Aquesta realitat, tot just encetada, que anuncia una programació de futur que l'avalua ens congratula per dues raons: l'aportació homologable que per ella mateixa fa en el terreny de la divulgació del patrimoni i pel que suposa com a signe de la normalització cultural palamosina, que suporta el llast d'un endarreriment respecte a d'altres poblacions veïnes de mides i característiques similars, com bé reconeix l'alcalde Ferrer en la presentació, malgrat partir d'una realitat d'arrel encara no resolta com és el mateix museu a redòs del qual es promou la publicació, que a hores d'ara no ha definit el seu projecte museològic.

La primera monografia de la col·lecció, *El convent dels agustins de Palamós*, apareix just en el moment de l'anorreament de l'edifici que motiva l'estudi de la seva fundació i construcció al Pedró de la vila.

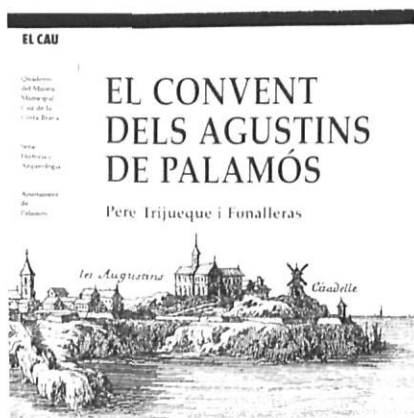
L'obra, ben documentada, es basa fonamentalment en una recerca de primera mà en fons arxivístics i només de forma tangencial en la bibliografia existent. El treball esmerçat per l'autor, en Pere Trijueque, evidència la necessitat de repensar, una vegada més, el paper subsidiari que per se s'atorga als estudiosos locals sense estatus acadèmic formal.

Pere Trijueque en aquesta obra ens ha ofert un tast de la tenaç investigació que porta a terme sobre les fonts de la història local de Palamós, la qual cosa el converteix per mèrits propis en el continuador del treball de Lluís Camós i Cabruja. L'únic repte que se li planteja és establir, com en el cas de l'obra que ens ocupa, la necessària adequació d'estil que condiciona la labor divulgadora.

El quadern s'estructura en una cronologia, set capítols, apèndix documental, glossari, bibliografia i notes. La recensió de l'obra ens obliga a fer determinades observacions, tant pel que fa als continguts com als aspectes estrictament formals.

Entenem que el títol respon a la idea de bastir la història del convent entès no només com a edifici sinó també com a comunitat religiosa, i aquí rau precisament el dèficit de la narració. S'ha situat el treball en el continent obviament massa el contingut, tal vegada pel poc interès que el fet pot suscitar a l'autor, més interès a desllorigar les hipòtesis fins ara existents entorn als aspectes estrictament patrimonials.

El primer capítol, «Els agustins», del qual n'ha tingut cura, a tall de col·laboració, Xavier Sánchez i Fàbrega, constitueix una síntesi de les successives branques de la família agustiniana i la seva instauració a l'Empordà. Creiem, però, que s'hauria pogut iniciar donant a conèixer la figura del fundador de l'orde, sant Agustí, el més notable pare de l'Església, i descobrir els trets essencials de la seva espiritualitat i

pensament, per tal de contextualitzar millor l'obra en benefici del lector.

En aquest mateix sentit, atès el caràcter didàctic de la col·lecció, el capítol dedicat a «freres i priors» hauria resultat més acabat si s'hagués completat amb les biografies conegudes de religiosos, essent els més notables precisament fills de Palamós, narrant alhora la vida interna de la comunitat, les seves relacions amb el veïnat i fins i tot la seva influència al folklore local. Tanmateix ens resta apuntar dues observacions. El glossari presenta mancances pel que fa al lèxic religiós estricte i la bibliografia oblida citar l'*Arquitectura Medieval de l'Empordà* de Joan Badia i dues obres al nostre entendre fonamentals: el treball que va dedicar a l'ermita de Sant Daniel als ETBE de 1984 Mn. Jaume Aymar, atesa la seva relació amb el convent palamosí i la referència a l'emblemàtica *Catalònia religiosa* de Joan Bada i Genís Samper (1991).

Pel que fa als aspectes formals, cal destacar la impecable sobrietat del treball de disseny gràfic de Ricard Vaqué i anotar respecte a la maquetació una certa irregularitat il·lustrativa, atès que les imatges són fonamentals i guanyarien amb un format més gran i una major profusió de la diversa iconografia a l'abast (escut de l'orde, detall del llibre de despeses del convent, reproducció d'algun fragment de les *Confessions* del bisbe d'Hipona, paràgraf de la regla...).

Totes aquestes apreciacions, però, no resten en absolut solvència a l'obra, la qual ens apropa amb garantia al pas dels fills del doctor de la Gràcia a Palamós. Detalls que en qualsevol cas caldria considerar per arrodonir del tot les successives produccions.

Finalment ens resta fer vots per a l'acceptació popular i la continuïtat de la col·lecció que esdevé indispensable per recuperar la identitat cultural de Palamós a hores d'ara desdibuixada, desitjant que els títols previstos s'ampliïn ben aviat amb temes tan ineludibles com el poble de Sant Joan, els pescadors, l'Aubi, Bell-lloc, els castells, les lletres, els personatges populars i una guia de l'arquitectura local.

Els palamosins estem d'enhorabona. S'ha iniciat un treball ben fet, amb fonament i perspectiva.

Carles Sapena

Les escomeses dels pirates a Begur

Vaquer i Catà, Josep
Pirates i Esclaus de Begur

Begur, 1991

Parròquia de Begur, 152 pp.

En el marc del I Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya, celebrat a Barcelona el propassat mes de novembre, hom va poder palesar, d'entrada, un aspecte profundament positiu: la preocupació dels historiadors per definir la interrelació entre la Història Local i la Història de Catalunya. Esmentem aquest congrés, simplement, per il·lustrar un nou punt de referència que ens convida a continuar reflexionant al voltant de certs tòpics, que malauradament són realitats que persisteixen.

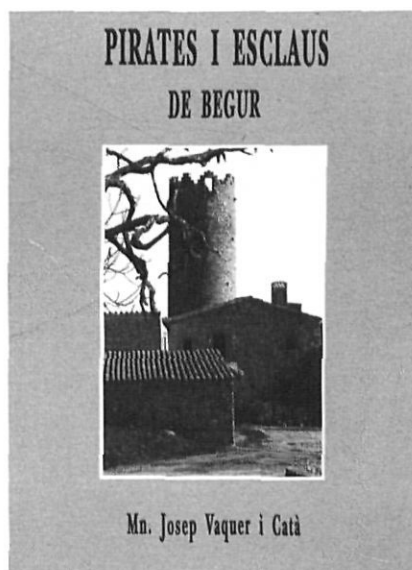
És cert que un dels múltiples vicis de la historiografia espanyola ha estat el centralisme. El fet de resseguir únicament les vicissituds d'un rei per explicar un període històric, obligaven sovint a circumscriure la investigació històrica a Madrid, ja que la majoria d'aquests reis gairebé no es movien de Madrid. Posteriorment, a Catalunya, hi ha hagut reminiscències d'aquestes errades, i molta de la història que pretesament havia d'abastar tot Catalunya, quedava reduïda a la història de Barcelona. La histò-

ria local és el millor antídote a aquesta panoràmica.

Des d'aquesta perspectiva volem introduir els treballs de descripció històrica que últimament ha publicat el rector de la parròquia begurenca mossèn Josep Vaquer a partir d'una particular iniciativa editorial, molt personal i prou encomiable.

És evident el notable protagonisme del poble de Begur en fets històrics d'abast nacional. La seva estratègica posició geogràfica ha possibilitat, al llarg del temps, que el mar fos la porta d'intercanvis comercials i culturals, d'hipotètics focus d'epidèmia —el llibre de Copiar Ordres (1772-1791) de l'Arxiu Municipal de Begur ens ho constata: «se vigile con la mayor atención sobre quantas embarcaciones procedan de Rusia y dominios confinantes y además que actualmente son el teatro de la guerra entre Russia y los Turcos»— o bé de violentes escomeses originades per furtives embarcacions procedents, sovint, del nord d'Àfrica. És en aquest darrer context on se situa l'argument central del llibre *Pirates i Esclaus de Begur* de Josep Vaquer.

El pòsit de la història és palès en els costums i en el caràcter de les comunitats. D'altra banda, la mateixa configuració urbanística i domèstica denoten etapes històriques molt determinades. A Begur hom pot exemplificar aquesta constatació en múltiples aspectes: les cases d'indians ens recorden permanentment l'«aventura americana», les torres de defensa esdevenen un testimoni material i silenciós dels conflictes dels begurencs amb els escamots pirates. Mn. Vaquer recull la relació de les torres existents i les desaparegudes, i ens descriu amb precisió les característiques d'aquestes edificacions i llur història, alhora que ens descobreix la fonamental funció del temple parroquial com a recinte de salvaguarda pels seus fidels davant l'atac de l'enemic.

De fet, l'església participa activament en la problemàtica suscitada pels pirates, atesa la seva tasca d'intermediària en l'alliberament dels captius. Pensem que probablement és l'origen de l'interès de Josep Vaquer en el tema dels pirates i esclaus de Begur. L'Arxiu Parroquial disposa de valuosa documentació que permet refer, en algunes ocasions, aspectes bàsics referents a la redempció d'esclaus, malgrat que, malauradament, existeix una ínfima documentació relativa a les confraries o organitzacions «que naixien a l'ombra dels campanars de les esglésies parroquials» com el «Bací dels Catiús» o la «Germanat dels Catiús», que tenien com a missió vetllar per la sort dels esclaus. A partir dels llibres parroquials es poden saber els noms d'alguns begurencs caiguts en l'esclavitud. Com diu mossèn Vaquer «Quan a Begur es rebia la notícia d'haver mort a l'exili un captiu begurenc, la seva família s'afanyava a celebrar-li un funeral digne, que en deien de «cos present». Solien deixar constància d'aquestes celebracions en el llibre de defuncions. Tanmateix la correspondència adreçada pels captius a la rectoria de Begur dona llum a la seva atzarosa existència. L'autor complementa la documentació parroquial amb les consultes a l'Arxiu Diocesà de Girona i l'Arxiu Municipal de Begur.

Des d'un punt de vista estilístic, el llibre presenta una redacció senzilla, que fa suposar que l'autor s'adreça preferentment a un públic poc avesat a la lectura de textos d'investigació històrica, la qual cosa pot provocar, a voltes, imprecisions en la citació de l'escadussera bibliografia o inexactituds en algunes apreciacions, com la que afirma que el dolmen del puig Roig a Torrent, conegut com el «Cementiri dels moros», gairebé no s'ha estudiat. En realitat, el benivolgut amic Lluís Esteve Cruaños —digne deixeble del doctor Pericot— ha investigat a fons l'esmentat dolmen (*Lluís Cruaños, Sepulcros megalíticos de las Gabarras*, 1970). Obviament el cementiri no té res a veure amb el tema dels pirates.

Els treballs de Josep Vaquer aporten valuosa informació, necessària per a posteriors investigacions històriques, i ajuden a esperonar i aprofundir el sentiment de consciència col·lectiva dels begurencs. Així mateix, el llibre *Pirates i Esclaus de Begur* és una mostra tangible del pes específic que ha de protagonitzar Begur en el context d'una futura Història de Catalunya.

Lluís Costa

PRIMER PREMI

Sant Elm

DE RECERCA SOBRE EL COMERÇ MARÍTIM DE LA SELVA

PRIMER PREMI

Sant Elm

DE RECERCA SOBRE EL COMERÇ MARÍTIM DE LA SELVA

BASES

- 1** El Premi SANT ELM de recerca sobre el comerç marítim a la Selva té per objectiu de promoure els estudis d'investigació en l'àmbit territorial de la comarca històrica de la Selva i és convocat per la Confraria de Sant Elm de Lloret de Mar.
- 2** Poden optar-hi estudis elaborats individualment o en equip, sempre que siguin inèdits i no hagin rebut altres premis o ajuts econòmics.
- 3** Els treballs hauran d'ésser redactats en llengua catalana. L'extensió recomanada és de 150-200 fulls DIN A-4, a doble espai i per una sola cara, comprenent apèndixs, gràfics, fotografies, gravats, mapes, etc.; s'acompanyaran d'un full solt amb una síntesi de l'estudi on es farà constar la metodologia emprada i qualsevol altra dada que es consideri d'interès.

- 4** Caldrà trametre els treballs per triplicat a la secretaria del Premi Arxiu Històric Comarcal (carrer de l'Ave Maria, 5 bis - 17430 SANTA COLOMA DE FARNERS, tel. 972/84.21.46), abans del dia 15 de setembre de 1992, acompanyats de les dades personals del/s autor/s, expresades de forma clara: nom, adreça i telèfon.
- 5** L'import del Premi és de 250.000 pessetes.
- 6** Els treballs presentats seran examinats per un jurat integrat per personalitats rellevants del món de la cultura i de la recerca, i membres de la Confraria de Sant Elm de Lloret de Mar. El seu veredicté serà inapel·lable i, si la qualitat de les obres presentades fos insuficient, a criteri del jurat, el premi es declararà desert. La decisió del jurat es farà pública el mes de novembre de 1992.
- 7** Els treballs no premiats podran ser retirats, prèvia presentació del rebut corresponent, quinze dies després de la concessió del Premi, i fins tres mesos després.
- 8** A proposta del Jurat, la Confraria de Sant Elm podrà publicar - o recomanar la publicació a les institucions pertinents - el treball premiat. L'import del premi es considerarà com a drets d'autor de la primera edició.
- 9** La presentació d'originals pressuposa l'acceptació integrada d'aquestes bases i de les obligacions i drets que se'n deriven. Qualsevol eventualitat no prevista a les presents bases serà resolta pel Jurat.